

**Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti**

Təsdiq edirəm
Tədrisin təşkili və təlim
texnologiyaları üzrə prorektor v.i.e:
 dos. Zaur Məmmədov
"14" 02 2025-ci il

Fənn sillabusu:

İxtisas : 050704 "Baytarlıq təbabəti"

Fakültə: "Baytarlıq"

Kafedra: "Baytarlıq və zootəhnəçilik elmləri"

I. Fənn haqqında məlumat

Fənnin adı: "K\it. Heyvanlarının yemləndirilməsi" (Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin "Biologiya və kənd təsərrüfatı" elmləri bölməsi üzrə Elmi Metodiki Şurasında 2010-cu ildə təsdiq edilmişdir.)

Kodu: İPF-B28

Tədris ili : III(2024/2025)

Semestr: VI (yaz)

Tədris yükü: Cəmi:90 saat. Auditoriyadan kənar 60 Auditoriya saati 30 saat.
(15 mühazirə;15 saat laboratoriya)

Tədris forması : Əyani

Tədris dili : Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit:3

Auditoriya N: 401

Saat : : III gün 1-ci saat üst həftə mühazirə, IV gün 1-ci saat laboratoriya alt həftə

II. Müəllim haqqında məlumat:

Adı,soyadı,elmi dərəcəsi və elmi adı: dosent.Həsənov Mirzəmməd Murtuz oğlu
Məsləhət günləri və saati:

Kafedranın ünvanı : Lənkəran ş., Fiziki küç., 170-a

E-mail ünvanı :mirzehesenov1997@gmail.com

III. Təvsiyyə olunan dərslik ,dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:

Əsas ədəbiyyat

- 1.Abdullayev Q.Q., Abbasov S.A.,X.M.Səfərov,Hacıyev M.N. və b. Fermer təsərrüfatlarında kənd təsərrüfatı heyvanlarının səmərəli yemləndirilməsinə dair təvsiyələr. Gəncə, 2009
2. Abdullayev Q.Q., Məmmədov F.A., Bayramov H.S. və başqaları. Kənd təsərrüfatı heyvanlarının yemləndirilməsi. Gəncə Poliqrafiya, Dərslik, Gəncə, 2012
- 3.Səfərov X.M. Kənd təsərrüfatı heyvanlarının norma üzrə yemləndirilməsi , Gəncə , 2010
4. Dürst L., Vitman M. Kənd təsərrüfatı heyvanlarının yemləndirilməsi, Ba-kı, Qapp – Poliqraf. 2005

5. Шупик М. В., Райхман А. Я. кормление сельскохозяйствен-ных животных, Горки , 2013

IV. Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən prerekvizit fənn yoxdur

V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxta başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

IV. Fənnin təsviri və məqsədi: Kursun aparılmasında başlıca məqsəd yem vəsaitləri ilə tanışlıq və onların qidalılığının qiymətləndirilməsi, yem normaları və tam qiymətli yem paylarının tərtib olunması, yemlərin tədarükü və yedizdirilmək

üçün hazırlanması texnologiyası, ayrı-ayrı kənd təsərrüfatı heyvanları üçün ən az yem məsarif etməklə ən yüksək məhsuldarlığı təmin edən balanslaşdırılmış yem payları ilə yemləndirməni və s. məsələləri tələbələrə öyrətməkdən ibarətdir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmaz, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə və 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzərə alınır.

İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir. **Qiymət meyarları aşağıdakılardır:**

-10 bal-tələbə keçilmiş materialı dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir, -9 bal-tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilir.

-8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir.

-7 bal-tələbə keçilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırma bilmir.

-6 bal-tələbənin cavabı əsasən düzgündür.

-5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.

-4 bal-tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir.

-3 bal-tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir.

-1-2 bal-tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.

-0 bal-suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında).

№	Bal	Qiymət	
		Sözlə	Hərflə
1.	91-100	əla	A
2.	81-90	çox yaxşı	B
3.	71-80	yaxşı	C
4.	61-70	kafi	D
5.	51-60	qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	qeyri-kafi	F

4.	Mövzu 4.Yemlərin ümumi enerji qidalılığına görə qiymətləndirilməsi. Plan: 1.Yemlərin enerji qidalılığı haqqında anlayış. 2.Yemlərin ümumi qidalılığının qiymətləndirilməsi. 3.Yemlərin enerji qidalılığının müəyyən edilməsi üsulları. 4.Yemlərin ümumi qidalılığının mübadilə enerjisinə görə qiymətləndirilməsi. Mənbə: [Mühazirə materialları, 1,2]	2	
5.	Mövzu 5:Yemlərin protein qidalılığı haqqında anlayış, bitki və heyvan mənşəli yemlərin təhlili. Plan: 1.Yemlərin protein qidalılığı haqqında anlayış. 2.Əvəzolunan və əvəzolunmayan amin turşuları. 3.Bitki və heyvan mənşəli yemlərin aminli turşu tərkibi. 4.Proteinlərin bioloji qiymətliliyi anlayışı. 5.Heyvanların yemləndirilməsində aminlərin rolu. 6.Gövşəyən heyvanların yemləndirilməsində karbamidin rolu. Mənbə: [Mühazirə materialları, 1,2]	2	
6	Mövzu 6:Heyvanların yemləndirilməsində mineral maddələrin rolu, yemlərin qidalılığı Plan: 1.Heyvanların yemləndirilməsində mineral maddələrin rolu. 2.Makroelementlər (Ca, P, Mg, K, Na, Cl, S və s.) onların yemləndirilmədə rolu. 3.Mikroelementlər (Fe, Cu, Co, Mn, Zn, I, F və s.) onların heyvan orqanizmində rolu. 4.Külün reaksiyası və yem külünün kənd təsərrüfatı heyvanlarının qidalanmasında əhəmiyyəti 5.Heyvanların mineral maddələr təminatının nəzarəti. Mənbə: [Mühazirə materialları, 1,2]	2	
7.	Mövzu 7. Yemlərin konservləşdirilməsi üsulları. Silos və Senaj. Plan: 1.Yemlərin siloslaşdırılmasının elmi əsasları. 2.Müxtəlif bitkilərdən hazırlanmış silosların kimyəvi tərkibi və qidalılığı. 3.Müxtəlif növ kənd təsərrüfatı heyvanlarına silosların yemləndirmə normaları. 4.Senajın hazırlanmasının elmi əsasları. 5.Senajların kimyəvi tərkibi, qidalılığı və yemləndirmə normaları. Mənbə: [Mühazirə materialları, 1,2]	2	

8	Mövzu 8:Kökümeyvəlilər və bostan bitkilərinin yemləmədə rolu. Plan: 1.Kökümeyvəlilər,onların tərkibi və qidalılığı 2.Kökümeyvəlilərin hazırlanması və yemləndirilməsi. 3.Kökümeyvəlilərin yem vahidinə görə yemləndirilməsi. 4.Kökümeyvəlilərin yaşıl yarpağının yemləndirilmədə rolu. 5.Kökümeyvəlilərin keyfiyyətinə saxlanma şəraitinin təsiri. Mənbə: [Mühazirə materialları, 1,2]	1	
	Cəmi:	15 saat	

Laboratoriya – praktiki məşğələlər.

№	Keçirilən laboratoriya işlərinin mövzuları.	Laborat	Tarix
1	2	3	4
1	Mövzu 1: 1 Giriş, Kənd təsərrüfatı heyvanlarının yemləndirilməsinin qısa inkişaf tarixi.	2	
2	Mövzu 2. Yemlərin kimyəvi tərkibinə görə qidalılığının qiymətləndirilməsi.	2	
3	Mövzu 3 . Həzm olunan yemlərin qidalılığının qiymətləndirilməsi.	2	
4	Mövzu 4: Yemlərin ümumi enerji qidalılığına görə qiymətləndirilməsi.	2	
5	Mövzu 5. Yemlərin protein qidalılığı, bitki və heyvan mənşəli yemlərinin təhlili.	2	
6	Mövzu 6: Heyvanların yemləndirilməsində mineral maddələrin rolu.	2	
7	Mövzu 7: Yemlərin konservləşdirilməsi üsulları. Silos və Senaj.	2	
8	Mövzu 8: Kökümeyvəlilər və bostan bitkilərinin qidalılığı və yemləmədə rolu.	1	
	Cəmi:	15 s.	

XI.Fənn üzrə tələblər,tapşırıqlar: “K/t. Heyvanlarının yemləndirilməsi” fənni üzrə tələb və tapşırıqlar yem vəsaitləri ilə tanışlıq və onların qidalılığının qiymətləndirilməsi, tam qiymətli yem paylarının tərtib olunması, yemlərin tədarükü və aparılması qaydalarını öyrənir.

XII. Fənn üzrə təlimin nəticələri:

FTN 1.Kənd təsərrüfatı yem vəsaitləri ilə tanışlıq və onların qidalılığının qiymətləndirilməsi və yemləmə nəticəsində heyvanlarda əmələ gələn dəyişiklər və prosesləri bilməlidir.

FTN 2.Müxtəlif növ k/t. heyvanlarının üçün ən az yem məsarif etməklə ən yüksək məhsuldarlığı təmin edən balanslaşdırılmış yem payları ilə yemləndirməni və s. məsələləri tələbələrə öyrətməkdən ibarətdir.

FTN 3.K/t. heyvanlarının yem normaları və tam qiymətli yem paylarının tərtib olunması və məhsuldarlıq ilə əlaqəsini qiymətləndirmə üsullarını bilməlidirlər

FTN 4.K/t. heyvanlarının uzunmüddətli yemlərin tədarükü və yedizdirilmək üçün hazırlanması texnologiyası, balanslaşdırılmış yem payları ilə yemləndirməni bilməlidir.

FTN 5.K/t.heyvanlarından alınan məhsulun tam qiymətləndirilməsi ,onun düzgün hesabla alınması qaydalarını bilməlidir,məhsulun artırılmasına dair müxtəlif yeni texnoloji üsullardan istifadə etməlidir.

XIII.Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIV: Kollektivium sualları:

I Kollektivium sualları

- 1.Heyvandarlığın inkişaf etdirilməsi və məhsul istehsalının artırılmasında yemləmənin rolu.
- 2.Kursun mahiyyəti, öyrətmə üsulları və başqa fənnlərlə əlaqəsi.
- 3.Elmin qısa inkişaf tarixi və müasir dövrdə qarşısında duran vəzifələr.
- 4.Heyvanların protein, mineral maddələr və vitaminlərə olan tələbatının öyrənilməsi.
5. Yemlərin qidalılığı haqqında anlayış.
- 6.Yemlərin zootexniki təhlilinin müasir sxemi.
- 7.Yemlərin üzvi maddələri heyvan orqanizmasının enerji mənbəyidir.
8. Yemlərin kimyəvi tərkibi onların qidalılığının ilk göstəricisidir.
9. Heyvan orqanizminin qidalanmasında yemlərin həzm olunması.
- 10.Yemlərin qida maddələrinin həzm olunmasının müəyyən olunması üsulu və texnikası.

II Kollektivium sualları

1. Heyvan orqanizminin qidalanmasında yemlərin həzm olunması.
- 2.Yemlərin qida maddələrinin həzm olunmasının müəyyən olunması üsulu və texnikası.
- 3.Yemlərin qida maddələrinin həzm olunma əmsalı barədə anlayış.
- 4.Qida maddələrinin həzm olunmasının yüksəldilməsi yolları.
- 5.Yemlərin həzm olunmasına təsir edən amillər.
- 6.Yemlərin qidalılığında protein nisbəti.
- 7.Yemlərin enerji qidalılığı haqqında anlayış.
- 8.Yemlərin ümumi qidalılığının qiymətləndirilməsi.
- 9.Yemlərin enerji qidalılığının müəyyən edilməsi üsulları.
- 10.Yemlərin ümumi qidalılığının mübadilə enerjisinə görə qiymətləndirilməsi.

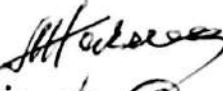
XI.İmtahan sualları:

- 1.Heyvandarlığın inkişaf etdirilməsi və məhsul istehsalının artırılmasında yemləmənin rolu.
- 2.Kursun mahiyyəti, öyrətmə üsulları və başqa fənnlərlə əlaqəsi.
- 3.Elmin qısa inkişaf tarixi və müasir dövrdə qarşısında duran vəzifələr.
- 4.Heyvanların mineral maddələrə və vitaminlərə olan tələbatının öyrənilməsi.
- 5.Yemlərin qidalılığı haqqında anlayış.

- 6..Yemlərin zootexniki təhlilinin müasir sxemi.
- 7.Yemlərin üzvi maddələri heyvan orqanizmasının enerji mənbəyidir
- 8.Yemlərin kimyəvi tərkibi onların qidalılığının ilk göstəricisidir.9.Heyvan orqanizminin qidalanmasında yemlərin həzm olunması.
- 10.Yemlərin qida maddələrinin həzm olunmasının müəyyən olunması üsulu və texnikası.
- 11.Yemlərin qida maddələrinin həzm olunma əmsalı barədə anlayış.
- 12.Qida maddələrinin həzm olunmasının yüksəldilməsi yolları.
- 13.Yemlərin həzm olunmasına təsir edən amillər.
- 14.Yemlərin qidalılığında protein nisbəti.15.Yemlərin enerji qidalılığı haqqında anlayış.
- 16.Yemlərin ümumi qidalılığının qiymətləndirilməsi.
- 17.Yemlərin enerji qidalılığının müəyyən edilməsi üsulları.
- 18.Yemlərin ümumi qidalılığının mübadilə enerjisinə görə qiymətləndirilməsi.
- 19.Yemlərin protein qidalılığı haqqında anlayış.
- 20.Əvəzolunan və əvəzolunmayan amin turşuları.
- 21.Bitki və heyvan mənşəli yemlərin aminli turşu tərkibi.
- 22.Proteinlərin bioloji qiymətliliyi anlayışı.
- 23.Heyvanların yemləndirilməsində aminlərin rolu.
- 24.Gövşəyən heyvanların yemləndirilməsində karbamidin rolu.
- 25.Makroelementlər (Ca, P, Mg, K, Na, Cl, S və s.) onların yemləndirilmədə rolu.
- 26.Mikroelementlər (Fe, Cu, Co, Mn, Zn, I, F və s.) onların heyvan orqanizmində rolu.
- 27.Heyvanların mineral maddələrlə təmin olunmasına nəzarət.
- 28.Heyvanların yemləndirilməsində və maddələr mübadiləsində vitaminlərin əhəmiyyəti
- 29.Müxtəlif bitkilərdən hazırlanmış silosların kimyəvi tərkibi və qidalılığı.
- 30.Müxtəlif növ kənd təsərrüfat heyvanlarına silosların yemləndirmə normaları.
- 31.Senajın hazırlanmasının elmi əsasları.32.Kökümeyvəli, onların tərkibi və qidalılığı
- 33.Yüksək keyfiyyətli quru otun hazırlanmasının elmi əsasları.
- 34.Saxlanma şəraitinin quru otun qidalılığına təsiri.
- 35.Dən yemlərinin heyvandarlıqda əhəmiyyəti.
- 36.Heyvanların qidalı maddələrə olan tələbatın müəyyən edilməsi üsulları.
- 37.Heyvandarlığın intensiv inkişafı şəraitində qarışıq yemlərin əhəmiyyəti.
- 38.Qarışıq yemlərin növləri və reseptləri.
- 39.Norma ilə yemləndirmə sistemləri və onun əsas elementləri.
- 40.Heyvanların tamdəyərli yemləndirilməsinə nəzarət üsulları.

“Klt. Heyvənlərinin yemləndirilməsi” fənninin sillabusu **050704** “Baytarlıq təbabəti” ixtisası üzrə tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir.

Sillabus “Baytarlıq və zoomühəndislik elmləri” kafedrasında müzakirə edilərək (14 fevral 2025-ci il 12 sayılı protokol) təstiqlənmişdir.

Fənn müəllimi: dos. M.M.Həsənov
Kafedra müdiri: dos. R. Bilalov